

Selectielijst bij

“De leertass-een methode voor leren leren met autisme”

Al de materialen in deze lijst zijn te lenen in docAtlas Antwerpen of Turnhout.

We verwelkomen je graag tijdens onze openingsuren om vragen te beantwoorden of advies te verlenen.

INHOUDSOPGAVE

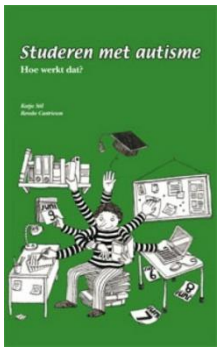
Leerstrategieën ASS 3
LEERSTRATEGIEËN 5
Plannen 11
Werkhouding 12
Stress 15
Het brein 16

LEERSTRATEGIEËN ASS

De leertass : een methode voor leren leren met autisme / Put; Vanderplas. - Antwerpen: Garant, 2022. - 273 p.. - ISBN: 978-90-441-3894-8
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 leer

Bij het 'leren' en 'naar school gaan' spelen waarnemen en denken voortdurend een rol. Je moet kennis kunnen verwerken, het leren kunnen organiseren en je moet heel wat sociale en communicatievaardigheden kunnen inzetten. Mensen met ASS hebben een typische manier van waarnemen en denken, die hen bijzondere kwaliteiten, maar ook veel onduidelijkheid en stress kan geven. Bovendien vragen de verwachtingen van de omgeving en de vele prikkels bij het 'naar school gaan' heel veel van deze jongeren. Zo kan ook het 'aankunnen' onder druk komen te staan. En zonder áánkunnen is er geen kunnen. Dit boek wil daarom inzicht geven in de complexiteit van 'leren leren' met autisme. De leertASS -methode is als een 'tas' vol leerpakketjes om efficiënter te 'leren leren' in balans met 'leren leven'. Het is een proces om – samen en op maat – met de jongere beweging te krijgen in wat vastzit en een evenwicht te vinden in uitdagingen en mogelijkheden. De omgeving en het netwerk van de jongere zijn hierbij van essentieel belang. Enkel dan krijgen deze jongeren dezelfde kansen als hun medeleerlingen. Deze methode is in de eerste plaats geschreven voor normaal- tot hoogbegaafde jongeren met autisme vanaf 12 jaar, maar kan ook andere jongeren een gestructureerde methode voor 'leren leren' bieden.

Studeren met autisme : hoe werkt dat? / Stil; Castricum. - Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2010. - 223 p.. - ISBN: 978-90-8850-158-6.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 stud

Dit boek is gericht op jongeren met autisme en/of AD(H)D die verder gaan studeren, maar het kan ook voor andere jongeren met dit vooruitzicht een ondersteuning zijn. Voor ouders en begeleiders kan het een gids zijn voor de begeleiding van deze jongeren. Elk hoofdstuk bevat informatie over specifieke thema's rond verder studeren, zoals studiekeuze, zelfstandig wonen, studievaardigheden en stage. Concreet bestaan deze hoofstukken uit concrete stappenplannen, tips en ervaringsverhalen van studenten en hun begeleiders. Het boek is geschreven vanuit de Nederlandse context, met verwijzingen naar studierichtingen, studieniveaus en instellingen uit het Nederlands grondgebied. Het merendeel van de onderwerpen en thema's zijn echter universeel inzetbaar.

Denk en doe : praktische ideeën voor de eerste stappen in het leerproces bij mensen met autisme en mensen met een ontwikkelingsachterstand / Degrieck. - Berchem: EPO, 2001. - 170 p..
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 denk

Een vooral praktisch boekje, waarin theoretische inzichten over autisme worden omgezet in een handige leidraad voor het opzetten van leeractiviteiten. Naast vele concrete voorbeelden bevat dit boek een erg heldere beschrijving van hoe men 'leeractiviteiten op maat' kan ontwikkelen voor zowel personen met autisme als mensen met een verstandelijke handicap. Er is ook een deel opgenomen over aangepaste

activiteiten om een gesprek op te zetten met begaafde mensen met autisme. Het boekje bevat veel illustraties en handige tips.

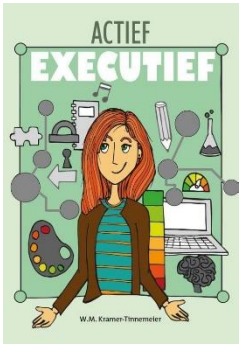
Autisme en normale begaafdheid in het onderwijs / Vermeulen, Peter; Mertens; Vanroy. - Berchem: EPO, 2010. - 219 p.. - ISBN: 978-90-6445-715-9.
Vindplaats Antwerpen: OND 17 auti

Dit boek levert inspiratie aan iedereen die les geeft aan (rand)normaal begaafde leerlingen met autisme, in het gewoon zowel als in het buitengewoon onderwijs. Vertrekkend van de autistische manier van waarnemen en informatie verwerken, schetst het boek de krijtlijnen voor een autismevriendelijke onderwijsstijl. Sleutelbegrippen worden geïllustreerd met concrete tips. Er is ook aandacht voor het creëren van een autismecultuur op school en hoe je als leerkracht omgaat met moeilijk gedrag of met leerproblemen.

Executieve functies bij kinderen en adolescenten : een praktische gids voor diagnostiek en interventie / Dawson; Guare. - Amsterdam: Hogrefe, 2019. - 341 p.. - ISBN: 978-90-79729-00-5.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.4.2 exec
Vindplaats Turnhout: WEL 2.4.2 exec

De afgelopen jaren hebben vele leerkrachten, psychologen en andere professionele opvoeders gebruikgemaakt van de stapsgewijze richtlijnen en praktische tips in Executieve functies bij kinderen en adolescenten. In deze geheel herziene en uitgebreide editie hebben de auteurs zes nieuwe hoofdstukken toegevoegd. Het boek beslaat het gehele spectrum van executieve functies: van inhibitie, flexibiliteit en emotieregulatie tot taakinitiatie, werkgeheugen, planning en organisatie. Voor elke vaardigheid geven de auteurs tips voor diagnose en therapie. Ze bieden allerlei tips om verschillende executieve functies door individuele coaching of klassikale interventies te versterken. Er zijn speciale hoofstukken over het versterken van executieve functies bij leerlingen met ADHD en autismespectrumstoornissen. Nieuw in deze editie is de leerlinggerichte aanpak. In de bijlagen vind je bruikbare vragenlijsten, checklists en werkbladen.

Actief executief / Kramer-Tinnemeier. - Venlo: Novilo, 2018. - 221 p.. - ISBN: 978-90-819167-5-2.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 acti

Dit boek is geschreven voor professionals die jongeren wil helpen hun prestaties te verbeteren. Het bestaat uit een toolbox van spellen die per executieve functie kunnen ingezet worden om via directe exposure jongeren te confronteren met hun eigen verbeterpunten bij het functioneren op school en thuis. Het inzetten van de toolbox met spellen wordt vooral gekaderd vanuit een één-op-één coachingscontext. De toolbox wordt daarom ook voorafgegaan door een theoretisch luik met info over de executieve functies, de relatie met hoogbegaafdheid, ADHD en autisme, en de kracht van spelvormen in te zetten bij coaching. Het praktische luik bevat handvatten voor het actief executief coachen, en gesprekstechnieken voor tijdens het spelen van spellen uit de toolbox. Tot slot volgt er een overzicht van alle spellen per executieve functie met benodigdheden qua tijd en materiaal, speluitleg en doel van de opdracht.

LEERSTRATEGIEËN

Trainingskaarten Effectieve Leerstrategieën / Dijkstra; Bunnik. - Amsterdam: Boom, 2016. - 59 kaarten, 5 kaarten met uitleg.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.5 trai

Deze kaarten kunnen leerkrachten en docenten, leerlingbegeleiders, mentoren, enz. gebruiken om de leerstrategieën van leerlingen te ondersteunen. De trainingskaarten brengen 14 leerstrategieën aan zoals 'overzien', 'jezelf kennen', 'verdiepen', en 'structureren'. Per strategie bevat de kaartenset drie tot zes kaarten met opdrachten die de strategie introduceren of aanleren. In de set zitten ook 5 kaarten met uitleg en een instructiekaart om de kaarten te gebruiken in zowel groepsverband als individueel.

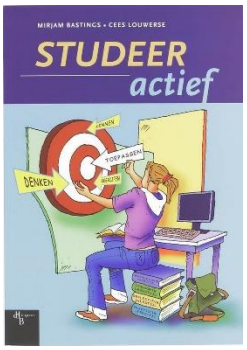
Starten met studeren : ingrediënten voor je studieaanpak in het hoger onderwijs / Backx, Sara; Baets; Pau, De; Feremans; Schelfhout. - Brussel: University Press Antwerp, 2012. - 175 p.. - ISBN: 978-90-5718-186-3.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 star

Studeren in het hoger onderwijs is voor vele studenten een uitdaging. Hoe begin je aan zo'n grote cursus? Hoe plan je alles in? Hoe bereid je je best voor op de examens? Het vergt een andere strategie dan in het secundair onderwijs en het is niet altijd gemakkelijk om een eigen studiemethode te vinden. In dit boek ga je aan de hand van concrete oefeningen na welke stappen je kan zetten om je studieaanpak te verbeteren; van een stappenplan voor strategisch studeren, timemanagement, motivatie en concentratie en examens. Er werd een lijst met nuttige websites opgenomen.

Teken je gesprek over werkhouding : met handige sjablonen om leerlingen te betrekken bij hun leerproces / Vreede, de. - [Huizen]: Pica, 2018. - 116 p.. - ISBN: 978-94-92525-33-8.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 teke

Teken je gesprek is een interactieve visuele gespreksmethode die gebruikt kan worden door psychologen, orthopedagogen, leerlingenbegeleiders en coaches. Het ondersteunt en visualiseert oplossingsgerichte werkwijzen. Veel leerlingen met een autistische spectrumstoornis hebben baat bij visuele gespreksvoering, maar ook leerlingen die chaotisch of associatief denken kunnen ervan profiteren. Teken je gesprek is bij verschillende problemen en uitdagingen te gebruiken, maar in dit boek staat het opzetten van een proces rond werkhouding centraal. De specifieke sjablonen voor het thema werkhouding bieden een hulpmiddel om de leerling inzicht te geven in wat er wel goed gaat en wat niet. Het probeert overzicht en vervolgens bewustwording bij de leerling te creëren en helpen de leerling te reflecteren op zijn of haar situatie en doelen. De verschillende sjablonen bieden zo een structuur waarmee je met de leerling onder andere zijn concentratie, motivatie en leerhouding kunt onderzoeken. Ook de invloed van gamen en mobielgebruik op het schoolwerk kan door de leerling zelf onderzocht worden. Hoewel de methodiek zich in de eerste plaats richt tot individuele begeleiding, kunnen de sjablonen ook in een groep gebruikt worden.

Studeer actief : wegwijzer voor de beginnende student / Bastings; Louwerse. - Baarn: HB, 2008. - 71 p.. - ISBN: 978-90-5574-615-6.
Vindplaats Antwerpen: or 5.2.2 stud

Studenten krijgen in dit boek een beeld van wat actief en succesvol studeren inhoudt en hoe ze dat kunnen doen. Daarbij is het van belang dat ze een studiestijl kiezen die bij hen past. Het boek bevat veel voorbeelden en handige tips. In het onderdeel over omgaan met de studiestof komen - naast geschreven bronnen - ook praktisch beeldmateriaal en simulaties binnen vakken of modulen aan de orde. Bij planning is er aandacht voor zowel de individuele planning als de planning in groepsverband. Het samenwerken in project- of onderwijsgroepen krijgt afzonderlijk aandacht. Naast tentamens en examens komen ook portfolio en nieuwere toetsvormen als assessment aan bod.

Zelfregulerend leren : effectiever leren met leerstrategieën / Dijkstra. - Amsterdam: Boom, 2018. - 176 p.. - ISBN: 978-90-244-0907-5.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.6 zelf

De Onderwijsraad stelt dat het ontdekken en stimuleren van talent een taak van het onderwijs is. Maar als docent heb je het druk en zijn de beschikbare middelen vaak beperkt. Hoe zorg je er dan toch voor dat de individuele capaciteiten van je leerlingen kunnen opbloeien? Leerstrategieën: een concrete manier van zelfregulerend leren. Onderzoek toont aan dat leerstrategieën een krachtig middel zijn om aan dat ideaal vorm te geven. Leerstrategieën zijn concrete manieren van leren: hiermee leren kinderen hoe ze moeten en kunnen leren. Zo leren ze met de strategie ‘Jezelf kennen’ welke taken bij hen passen en welke vaardigheden ze juist vaker moeten oefenen. Om zichzelf voor een taak te motiveren kunnen ze de strategie ‘Het nut zien’ inzetten. Leerstrategieën en praktische tips. Zelfregulerend leren behandelt per hoofdstuk een leerstrategie en geeft praktische tips waarmee je leerlingen kunt helpen zich deze eigen te maken en te gebruiken. Zo help je al je leerlingen het beste uit zichzelf te halen.

Leren: een antwoord op 101 leervragen / Vriendt, de. - Tielt: Lannoo, 2008. - 119 p.. - (Lannoo Help Kids). - ISBN: 978-90-209-7815-5.
Vindplaats Antwerpen: OND 20 lere

Dit boekje uit de Help Kids reeks gaat over leren leren. Steeds meer kinderen hebben moeite om alle leerstof die ze op school krijgen, goed te verwerken. Dit boekje toont op een bevattelijke manier hoe je leren het beste aanpakt, en hoe je als ouder je kind daarbij kunt helpen en begeleiden.

Handboek leren leren voor het voortgezet onderwijs : 5 krachtige leerprincipes vertaald naar de praktijk / Verstraete; Nijman. - [Huizen]: Pica, 2016. - 287 p.. - ISBN: 978-94-91806-56-8.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 hand
Vindplaats Turnhout: WEL 3.5.5 hand

In dit pakket, dat zich richt op het voortgezet onderwijs maar voldoende interessante theorie en praktijk heeft voor andere onderwijsvormen, gaat men uit van vijf leerprincipes: zelfregulatie, metacognitie, leerstrategieën, leermeesters en de rijke leeromgeving. In de handleiding wordt op een toegankelijke en realistische manier theorie aangeboden, die gevolgd wordt door praktische handreikingen die direct toepasbaar zijn. Het werkboek vertaalt deze handreikingen nog verder naar 20 concrete mentorlessen (+ 2 introductielessen) die meteen ingezet kunnen worden. Na een korte handleiding voor de leerkracht bestaat het werkboek vooral uit kopieerbare werkbladen per les. Voorbeelden van lessen zijn 'Wat is leren', 'Het nut van huiswerk', 'de vorm van de toets', 'Leren en emoties', enz.

Ik leer beter leren : cursus ter verbetering van studievaardigheden, gericht op informatie opnemen : handleiding onderbouw voortgezet onderwijs, specificatie onderbouw HAVO/VWO, eerste en tweede graad ASO / Brugman; Bazen. - Antwerpen: Garant, 2010. - 72 p.. - ISBN: 978-90-441-2301-2.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 ikle

Dit boek is geschreven vanuit de vaststelling dat veel leerlingen in het secundair onderwijs onvoldoende studievaardigheden bezitten. De hier ontwikkelde methodieken zijn tegelijk toegespitst op leerlingen met leermoeilijkheden of met een ontwikkelingsstoornis zoals autisme. De methodieken kunnen worden toegepast in verschillende situaties en zowel klassikaal als individueel gehanteerd worden. In het bijbehorende werkboek staat oefenmateriaal voor de leerlingen.

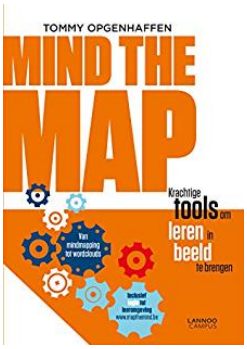
Ik leer beter leren : cursus ter verbetering van studievaardigheden, gericht op informatie opnemen : werkboek onderbouw voortgezet onderwijs, specificatie onderbouw HAVO/VWO, eerste en tweede graad ASO / Brugman; Bazen. - Antwerpen: Garant, 2010. - 207 p.. - ISBN: 978-90-441-2300-5.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 ikle

Dit boek is geschreven vanuit de vaststelling dat veel leerlingen in het secundair onderwijs onvoldoende studievaardigheden bezitten. De methodieken in dit werkboek zijn tegelijk toegespitst op leerlingen met leermoeilijkheden of met een ontwikkelingsstoornis zoals autisme. Ze kunnen zowel klassikaal als individueel gehanteerd worden. Bij het werkboek hoort ook handleiding voor de docent.

Leren studeren met plezier : studiemethodetraining voor leerlingen van de eerste graad / Cox. - Mechelen: www.lerenmetplezier.be, 2012. - 67 p.. - ISBN: 978-90-818430-1-0. Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 lere ;

Leren studeren met plezier (vooral voor leerlingen eerste graad secundair onderwijs) toont hoe de leerling op een gemakkelijke manier zijn schoolwerk kan organiseren. Allerlei methodieken en tips dagen de leerling uit een eigen studiemethode te ontwikkelen.

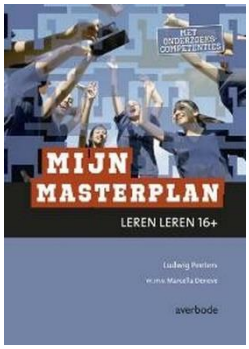
Mind the map : krachtige tools om leren in beeld te brengen / Opgenhaffen. - Tielt: Lannoo, 2015. - 285 p.. - ISBN: 978-94-014-1851-5.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 mind

Jongeren krijgen op school heel wat informatie te verwerken. Daarbij moeten ze nagaan wat belangrijk is of niet, maar ook hoe concepten zich verhouden tot elkaar en tot wat ze eerder leerden. Mind The Map biedt een overzicht van verschillende inzichten, noteerstrategieën en mappingtechnieken die leerlingen ondersteunen bij het visualiseren en actief verwerken van de leerstof en bij het kritisch nadenken over de lesinhoud en hun leerproces.

Leven en leren : Groeiboek - met plezier leren leven en leren / [s.n.]. - Mechelen: Plantyn, 2015. - 84 p.. - ISBN: 978-90-301-4745-9.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 leuk

Dit groeiboek voor leerlingen van het eerste jaar secundair onderwijs heeft een dubbele betrachting: zichzelf leren kennen in omgang met anderen om tot zelfvertrouwen te komen en aanbod van verschillende studietechnieken om tot een eigen leermethode te komen. Er is aandacht voor vier belangrijke factoren: 1) leerstijl: hoe nieuwe leerstof verwerken, 2) organisatie: hoe de zaken aanpakken om goed te kunnen leren, 3) focus: hoe de aandacht richten op nieuwe leerstof, 4) leerstrategie: hoe nieuwe leerstof instuderen. Voor de leerkrachten is er een Lerarenkit met didactische tips voor ondersteuning, vakgebonden voorbeelden en kopieerbladen.

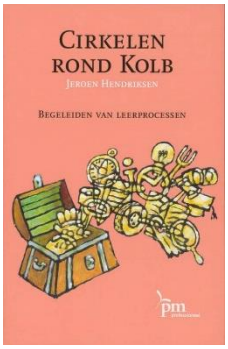
Mijn masterplan : leren leren 16+ / Peeters; Deneve. - [S.l.]: Averbode, 2011. - 117 p.. - ISBN: 978-90-317-3028-5.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 mijn

Mijn masterplan is een handige gids die 16-plussers stap voor stap coacht om sterker te staan op alle domeinen van het leven en zo klaar te zijn om te studeren in het hoger onderwijs. Voor leerkrachten is Mijn masterplan het ideale handboek om leerlingen te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun leer- en onderzoekscompetenties. De leerling ontwikkelt op vlak van leren en onderzoeken de nodige kennis, vaardigheden en attitudes.

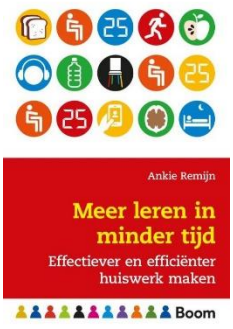
Coachen van kinderen en adolescenten met zwakke executieve functies : praktische strategieën voor thuis en op school / Dawson; Guare; Scheen. - Amsterdam: Hogrefe, 2021. - 288 p.. - ISBN: 978-90-79729-59-3
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 coac
Vindplaats Turnhout: WEL 3.5.4 coac

Tegenvallende schoolprestaties worden bij veel kinderen veroorzaakt door zwakke executieve functies. Ze zijn slim genoeg, maar hebben moeite om dingen te onthouden, op tijd aan taken te beginnen of hun werk geconcentreerd af te maken. Een coach kan deze leerlingen helpen door de juiste vragen te stellen en gerichte opdrachten te geven. Met een gestructureerd programma leidt een kwartiertje hulp per dag al tot een versterking van executieve functies en aanzienlijk betere schoolprestaties. In Coachen van kinderen en adolescenten met zwakke executieve functies presenteren de auteurs een bewezen effectief coachingsmodel. Aan de hand van een helder stappenplan leren kinderen en adolescenten niet alleen beter plannen en organiseren, maar ook hoe zij hun timemanagement, emotieregulatie en impulsbeheersing kunnen verbeteren. Elke stap in het coachingsproces is voorzien van duidelijke instructies en werkbladen. Naast individuele coaching door een volwassene komen ook klassebrede coaching en coaching door een medeleerling aan bod. bron: hogrefe.com

Cirkelen rond Kolb : begeleiden van leerprocessen / Hendriksen. - Barneveld: Nelissen, 2009. - 134 p.. - ISBN: 978-90-244-1704-9.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.1 cirk

Jeroen Hendriksen gaat in op de verschillende invalshoeken die Kolb geïnspireerd hebben tot zijn belangrijke publicatie Experiential Learning. De fascinatie van de auteur voor ervaringsleren was daarbij het uitgangspunt. Befaamde onderzoekers als Dewey, Lewin, Piaget, maar ook de humanistische psychologie met Maslow, Rogers en Perls en de pedagogiek van Paolo Freire zijn inspiratiebronnen voor Kolb. In Cirkelen rond Kolb worden ze in hun samenhang uitgewerkt en aangevuld met veel nieuwe inspirerende werkvormen en oefeningen. Jeroen Hendriksen besteedt ook aandacht aan de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van leren en legt een link tussen ervaringsleren toen en organisatieleren nu. Cirkelen rond Kolb is leerboek en oefenboek tegelijk. Spelenderwijs wordt de lezer meegenomen in de boeiende wereld van het ervaringsleren.

Meer leren in minder tijd : effectiever en efficiënter huiswerk maken / Remijn. - Amsterdam: Boom, 2017. - 125 p.. - (In de klas; 2017: 1). - ISBN: 978-90-5875-874-3.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 meer

Praktische tips om het huiswerk zodanig te plannen en op de juiste manier te leren, dat je ook tijd overhoudt voor leuke dingen. Met tips en informatie voor opvoeders. Vanaf ca. 13 jaar.
Dit boek is bedoeld voor leerkrachten, mentoren en ouders die scholieren willen begeleiden bij het maken van hun huiswerk, maar de praktische delen van de tekst richten zich rechtstreeks tot de leerlingen zelf. De meeste leerlingen hebben over het algemeen één ding gemeen: ze willen zo efficiënt en effectief mogelijk hun huiswerk maken. Efficiënt door zo min mogelijk tijd aan het huiswerk te besteden en effectief door het halen van de hoogst mogelijke cijfers. Vanuit deze basis krijgen leerlingen in dit boek praktische tips over hun vakken, agenda, puntenlijst, voeding en ontspanning. Het laatste hoofdstuk is volledig gewijd aan motivatie en mindset.

Leer- en ontwikkelingsspel / Gerrickens; Verstege; Dun, van. - 's-Hertogenbosch: Gerrickens, 2010. - 1 speeldoos (162 kaarten, 60 fiches). - ISBN: 978-90-74123-22-8.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 leer

De bedoeling van dit spel is een bijdrage te leveren aan het verbeteren van uiteenlopende leer- en ontwikkelingssituaties. Het gaat daarbij niet alleen over het leren in het kader van een opleiding, cursus of training, maar ook over leren op de werkplek en in het dagelijks leven. Het uitgangspunt bij het spel is dat er vijf factoren zijn die een rol spelen bij het scheppen van een optimale leersituatie: leermotieven (24 kaarten), manieren van leren (19 kaarten), leervaardigheden (51 kaarten), leervoorwaarden (41 kaarten) en leerbelemmeringen (27 kaarten). Afhankelijk van de situatie kan de nadruk liggen op een of meerdere van deze factoren. De handleiding bij het spel bevat een overzicht van de toepassingsmogelijkheden, algemene tips en de beschrijving van 6 spelvormen.

Werkvaardigheden in kaart / Velde, te. - Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies, 2009. - 1 speldoos (93 speelkaarten, 6 blanco speelkaarten, 3 aftekenlijsten, 1 vaardigheidskaart, docentenhandleiding). - ISBN: 978-90-6508-603-7.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 werk ; WEL 2.5.6 werk

Dit spel geeft leerlingen spelenderwijs inzicht in vaardigheden welke zij nodig hebben om te kunnen leren en werken. De werkvaardigheden die onder andere aan de orde komen zijn **samenwerken, communiceren en verantwoordelijkheid nemen**. Leerlingen spreken in groepjes of individueel, met of zonder mentor over de betekenis van deze vaardigheden voor leren en werken. Op die manier komen de leerlingen tot **zelfconceptverheldering**. Werkvaardigheden geven één taal om te communiceren over werkvaardigheden naar zowel leerlingen, collega's als ouders.
Het spel Werkvaardigheden in kaart laat leerlingen spelenderwijs kennismaken met werkvaardigheden als tijd, werkhouding, samenwerking, communicatie, verantwoordelijkheid, werkplek en inzicht. Door het spel krijgen leerlingen inzicht in hun werkvaardigheden, ze leren erover te reflecteren en erover te communiceren met klasgenoten. Voor leraars is het spel een goed middel om te beoordelen in hoeverre een leerling de verschillende werkvaardigheden al beheerst. Het spel kan op verschillende niveaus gespeeld worden. Het is ontwikkeld voor leerlingen in het beroepsonderwijs, maar het is ook geschikt voor leerlingen in het lager onderwijs, ASO, TSO en volwassenenonderwijs. Ook leraren kunnen het spel spelen, bv. om elkaar beter te leren kennen. Het spel kan gespeeld worden gecombineerd met het Kinderkwaliteitenspel en Ken je kwaliteiten. Zo kunnen er verbanden worden gelegd tussen kwaliteiten en vaardigheden. De docentenhandleiding bevat praktische tips over verschillende manieren om het spel te gebruiken.

Huiswerkbegeleiding. Een gids voor ouders en begeleiders / Harm. - Barneveld: HNB Nelissen, 2009. - 96 p.. - ISBN: 978-90-244-1808-4.
Vindplaats Antwerpen: OND 21 huis

In dit boek gaat de auteur in op de mogelijke begeleidingsvormen, de ondersteuning door de huiswerkbegeleider, de psyche van het kind en hoe je die kunt activeren en tot slot de vaardigheden die nodig zijn bij het leren en studeren.

Hoe-tjes kaarten / Onderwijs Maak Je Samen. - Helmond: Onderwijs maak je samen, 2009.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.6 hoet

Hoe maak je en werkstuk of een goede mindmap? Waar kan je goed informatie op het internet vinden? Hoe presenteer je iets? De Hoe-tjes zijn informatiekaarten die op deze en meer vragen antwoord geven. Ze zijn ontwikkeld om hulp en/of verdieping te bieden op specifieke vaardigheden. De kaarten kunnen ingezet worden bij een projectwerk maar kunnen ook houvast bieden tijdens klassikale opdrachten, zelfstandig werken, een instructie of verdiepingsopdrachten. Ze zijn verdeeld over de verschillende fasen die passen binnen de structuur van een onderzoek: leervragen, informatie verzamelen, verwerken informatie, presentatie.

PLANNEN

Hoe plan ik mijn huiswerk? Een praktisch werkboek / Kuin; Boyer. - Houten: LannooCampus, 2014. - 93 p.. - ISBN: 978-94-014-1865-2.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 hoep

Dit werkboek werd ontwikkeld voor jongeren die op een actieve manier willen leren hoe ze hun huiswerk handig kunnen plannen en uitvoeren. Bij deze werkwijze wordt rekening gehouden met de eigen voorkeuren, behoeftes en mogelijkheden van de leerling of student. Thema's zijn o.a. een plan van aanpak, weekschema, het gebruik van je agenda, haalbare stappen en leerstrategieën. De focus ligt echter op het plannen op maat, en minder op de leerstrategieën zelf. Op dat valk blijft het namelijk enkel bij een opsomming. Tot slot is er ook aandacht voor motivatie. De oefeningen in het boek zijn wetenschappelijk onderzocht aan de Universiteit van Amsterdam en bewezen effectief om te leren plannen, organiseren en gemotiveerd te blijven. Er wordt aangeraden het werkboek te gebruiken onder begeleiding van een leerkracht, (huiswerk)begeleider, mentor, leerlingbegeleider, studiecoach etc. Voor begeleiders is er een handleiding toegevoegd die ook online downloadbaar is.

Zeg vaarwel tegen uitstel ! (en wel meteen) / Crist; Verdick. - Sint-Niklaas: Abimo, 2010. - 95 p.. - ISBN: 978-90-5932-652-1.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.6 zegv
Vindplaats Turnhout: WEL 2.5.6 zegv

Dit deel uit de reeks Lach & leer is geschikt voor leerlingen die moeite hebben met plannen, tot actie komen en steeds alles uitstellen. Het is ook handig voor leerlingen die net leren omgaan met voorbereidingen en grote hoeveelheden werk (spreekbeurten, werkstukken, verslagen, weekplanningen, proefwerken enz.). Op een speelse manier leren ze om gemotiveerd te raken en dingen op tijd af te krijgen.

Zelf plannen: training voor jongeren met ADHD / Boyer; Kuin; Oord, Van der. - Houten: LannooCampus, 2013. - 158 p. (handleiding), 127 p. (werkboek). - ISBN: 978-94-014-1166-0. - ISBN: 978-94-014-1165-3.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.4.2 zelf

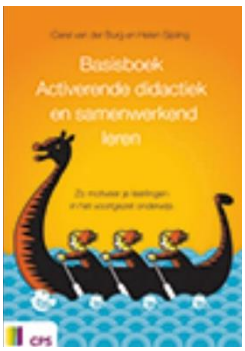
"Zelf plannen" is een methode om jongeren met ADHD planningsvaardigheden aan te leren. In acht individuele sessies worden stap voor stap samen met de jongere planningsvaardigheden aangeleerd en geoefend. De training bevat ook twee oudersessies. Daarnaast zijn optionele sessies toegevoegd om de jongeren en hun ouders te ondersteunen bij sociale problemen. De handleiding leert je te werken met de training en het bijbehorende werkboek voor jongeren en laat zien hoe je de training dynamisch en uitdagend kunt houden. Deze training, gebaseerd op cognitieve gedragstherapie, helpt de jongere plannen en organiseren. Geschikt voor hulpverleners die werken met jongeren met ADHD, die vastlopen in het plannen van hun (school)leven, zoals (zorg)leerkrachten, psychologen en (ortho)pedagogen.

Tom kan veel beter : omgaan met schools uitstelgedrag / Verhaegen. - Leuven: Acco, 2012. - 260 p.. - ISBN: 978-90-334-8998-3.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 tomk

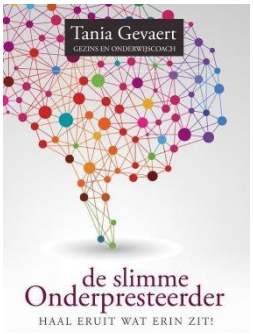
Tom kan veel beter beschrijft de typische kenmerken en valkuilen van schools uitstelgedrag waar veel jongeren uit de hoogste jaren van het secundair onderwijs last van hebben. De auteur stelt een praktische methode voor om met dit soort leerlingen (getalenteerd genoeg maar niet ijverig genoeg) te werken. Het uitgangspunt is dat de jongere een slechte gewoonte moet veranderen. Dit is moeilijk maar niet onmogelijk. Het grootste deel van het boek gaat over uitstelgedrag, maar ook andere studieproblemen zoals tijdsgebrek en overpresteren komen aan bod. Het boek is gericht naar ouders, buitenschoolse begeleiders, pedagogen en psychologen. In de inleiding wordt aangegeven welke hoofdstukken voor wie meest nuttig zijn. Op de bijbehorende website kunt u na inloggen met de code in het boek een aantekeningenblad voor in het boek downloaden en printen. Op deze site vindt u ook nog extra informatie.

WERKHOUDING

Basisboek Activerende didactiek en samenwerkend leren. Zo motiveer je leerlingen in het voortgezet onderwijs / Burg, Van der. - Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies, 2008. - 116 p.. - ISBN: 978-90-6508-594-8.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.1 basi

Activerende didactiek en samenwerkend leren (ADSL) is een verzamelnaam voor werkvormen en ideeën die ervoor kunnen zorgen dat leerlingen beter en actief samenwerken, gemotiveerd en betrokken zijn en daardoor ook beter leren. Het geeft tips om de inhoud van een les op een andere manier over te brengen. Aan de hand van een aantal praktijkvoorbeelden zie je welk effect deze aanpak en werkvormen hebben. Bovendien heeft ADSL oog voor meervoudige intelligentie en wordt de diversiteit binnen de klas op een positieve manier benut.

De slimme onderpresteerder : haal eruit wat er in zit / Gevaert. - Koedijk: De Liefde, 2014. - 135 p.. - ISBN: 978-90-79915-20-0.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 slim

Dit boek wil een handleiding zijn om meer resultaat te halen uit onderpresteerders. In deel 1 wordt het fenomeen onderpresteren uitgelegd. In deel 2 wordt de aanpak van onderpresteren naar presteren toegelicht. Deel 3 bevat voorbeelden uit de praktijk, gekoppeld aan praktische tips. Elk onderdeel wordt geïllustreerd met voorbeelden uit de praktijk.

Werken met aandacht : 25 tips om de werkhouding te verbeteren / Rietman; Ree, van der. - Den Haag: HCO, 2009. - 25 p.. - ISBN: 978-90-73102-84-2.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.7 werk

Dit boekje in de serie 25 tips bevat een verzameling praktische ideeën, tips en adviezen voor leerkrachten waarmee ze kinderen en jongeren (van 6 tot 16 jaar) kunnen helpen om op school en thuis hun werkhouding te verbeteren. Hiervoor zijn inzichten uit de (neuro)psychologie, de ergotherapie en de theorie rond sensorische informatieverwerking gebruikt.

Ik weet niet, het lukt gewoon niet : krijg zelf grip op tegenvallende schoolresultaten! / Dijk, Van; Wierstra. - Amsterdam: SWP, 2015. - 135 p.. - ISBN: 978-90-8850-520-1.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 ikwe

Bij tegenvallende schoolresultaten gaat men er bij normaal begaafde leerlingen vaak vanuit dat harder studeren of vroeger beginnen met studeren de oplossing is. Maar er kan meer aan de hand zijn, waardoor leerlingen toch niet op bevredigende resultaten komt. Dit boek is geschreven voor jongeren met oefeningen, tips en ideeën die hen helpt te ontdekken waar hun mogelijkheden en vaardigheden liggen en hoe je over drempels heenkomt. Het boek richt zich op jongeren die zèlf grip willen krijgen op hun tegenvallende schoolresultaten. Het helpt hen om te ontdekken, wat er tussen hen en goede schoolresultaten staat. En het geeft hen instrumenten in handen om daar wat aan te doen.

ZeG-box : meer ZeG in je leren? Aan de slag met zelfsturing en groei in je klas / Weijs; Mommaerts; Dumoulin; Verstappen. - Heverlee: UCLL Hogeschool, 2021. - 1 doos (1 handleiding, 9 boekjes, 39 Toolbox-kaarten). - ISBN: 978-90-825684-2-4
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 zegb

ZeG staat voor 'Meer Zelfsturing en Groei in je leren' en wil leerkrachten en leerlingen hierin ondersteunen. Waarom is het belangrijk om met zelfsturing aan de slag te gaan? Wat betekent het begrip zelfsturing? Hoe kan je als leerkracht in het secundair of in de derde graad lager onderwijs aan de slag met zelfsturing in delessen? De ZeG-box benadert zelfsturing vanuit drie strategieën die voortdurend met elkaar in verbinding staan: Cognitieve strategieën: Hoe leert een leerling? Metacognitieve strategieën: Hoe begeleidt een leerling zijn leren? Affectieve strategieën: Waarom leert een leerling? Voor elke strategie worden zes beheersingsniveaus omschreven. Deze beheersingsniveaus hebben naast een inhoudelijke opbouw (van inzicht naar toepassing in de klas), ook een opbouw in implementatie in de school (van individuele leerkracht naar de school). In de ZeG-box vind je 9 boekjes die je stapsgewijs ondersteunen om met zelfsturing aan de slag te gaan in je klas. Aansluitend bij de boekjes is er een toolbox met 40 activiteiten die je dadelijk kan inzetten in je lessen.

Concentreer en leer 3. Beter leren en concentreren voor kinderen van 11 tot 14 jaar / Stücke. - Sint-Niklaas: Abimo Uitgeverij, [s.a.]. - 124 p.. - (Concentreer en leer). - ISBN: 90-76233-77-2.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.6 conc
Vindplaats Turnhout: WEL 2.5.6 conc

Voor elke graad van de lagere school een werkboek, boordevol oefeningen waarmee je als (taak)leerkracht én als leerling snel resultaten boekt. De opgaven zijn afwisselend, speels en bevatten onderwerpen uit alle leergebieden. Door regelmatig te oefenen met die concentratieoefeningen, ordeningsspelletjes en denkopgaven, merk je als leerkracht en als leerling op korte termijn al het verschil. De serie bestaat uit drie delen voor onder-, midden- en bovenbouw. Ook leerkrachten voor Speciaal- en Praktijkonderwijs zullen veel aanknopingspunten in deze werkboeken vinden.

Hoe blijft mijn kind bij de les? Gids voor ouders met een kind in het voortgezet onderwijs / Boer, De. - Leeuwarden: Eisma Edumedia bv, 2005. - 60 p.. - ISBN: 90-76589-80-1.

Vindplaats Antwerpen: SAM 12 hoeb

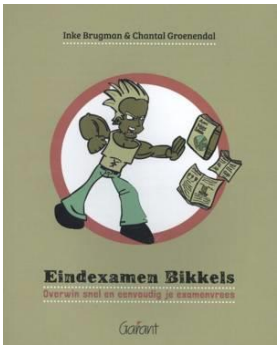
De gids Hoe blijft mijn kind bij de les? biedt iedereen die betrokken is bij een kind in het middelbaar onderwijs inzicht in waar leerproblemen vandaan komen en hoe ze opgelost kunnen worden. De gids bevat veel voorbeelden die helpen om meer vat te krijgen op hoe een kind leert en hoe je een kind kunt begeleiden bij dit leren. Theoretische achtergronden worden op een praktische manier aangereikt. Men verwerft inzicht in leerstijlen, in wat een begrippennet is, hoe het geheugen werkt, uit welke fasen het leerproces bestaat en hoe de leertrap een kind kan helpen om te begrijpen wat een opdracht of leraar precies van hem vraagt. In het boek wordt ook aangegeven welke leerproblemen zich bij de verschillende vakken kunnen voordoen en welke mogelijke oplossingen hiervoor zijn. Tot slot kunnen de stappenplannen helpen om belangrijke leervaardigheden als 'lezen en leren van een tekst' en 'begrippen leren' onder de knie te krijgen.

STRESS

Ik heb stress! : het examenkoorts handboek / Naik. - Etten-Leur: Corona, 2011. - 48 p.. - ISBN: 978-90-5566-493-1.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 ikhe

Dit deel uit de serie Raadgevers voor jongeren vanaf 12 jaar staat boordevol tips over hoe je het beste kunt studeren en stress voor de examens vermijdt.

Eindexamen bikkels : overwin snel en eenvoudig je examenvrees / Groenendal; Brugman; Weide, Van der. - Antwerpen: Garant, 2015. - 100 p.. - ISBN: 978-90-441-3277-9.

Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 eind

'Eindexamen Bikkels' is geschreven voor middelbare scholieren die last hebben van examenvrees en faalangst. Het boek is geschikt om zelfstandig door te lezen en de aangeboden tips en trucs zelfstandig toe te passen. Met veel aandacht voor het goed leren plannen en organiseren van je examenstof, motivatie, relativeren en ontspannen.

HET BREIN

Beter leren denken / Velzen, Van. - Antwerpen: Garant, 2012. - 145 p.. - ISBN: 978-90-441-2868-0
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.4 bete

Hoe kunnen we ons denken verbeteren? De eerste stap is onze denkvaardigheden te trainen met behulp van denkopdrachten. Daarnaast kunnen we ons denken verbeteren via het metacognitief denken, dit wil zeggen door kennis te verwerven over de wijze waarop we ons denken inzetten en gebruiken.

Breingeheimen : leuker, slimmer, makkelijker en sneller leren : studievaardigheden voor het voortgezet onderwijs I / Schulte. - Nijeveen: Princep educatief, 2009. - 160 p.. - ISBN: 978-90-79815-07-4.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 brei

Met Breingeheimen maken leerlingen kennis met efficiënte en leuke manieren om te leren. Dit werkboek is bedoeld voor de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. Het bevat opdrachten en 'breingeheimen', korte stukjes tekst met relevante, meestal wetenschappelijke informatie over de hersenen. De informatie geeft inzicht in hoe de hersenen werken en hoe ze het meest effectief kunnen leren, onderbouwt een aantal leerstrategieën die al in het onderwijs worden toegepast (bv. mindmappen) en verklaart waarom leerlingen moeite kunnen hebben met langetermijnplanning omdat hun hersenen nog in ontwikkeling zijn.

Help, ik word slim: begrijp het brein en leer beter / Dirksen. - [S.l.]: Meppel, 2009. - 32 p.. - ISBN: 978-90-77866-18-4.
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.5.6 help

Een klein boekje voor kinderen van 11 tot 14 jaar. Zij krijgen meer leermotivatie door een tikkeltje meer te weten over het brein bij leren. Ook met Breintips voor slim leren.

Handboek puber : hoe je met breinkennis het leren van pubers verbetert / Dinteren, van. - Zaltbommel: Thema, 2014. - 43 p.. - ISBN: 978-90-5871-896-9.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.1 hand

Dit boekje beschrijft de hersenontwikkeling van de puber en het effect daarvan op zijn gedrag. Vervolgens wordt een brug geslagen naar tips die helpen bij het leren. Die tips kun je als docent toepassen en delen met de puber. Deel 3 bevat een overzicht van websites en literatuurtips over pubers en hun breinontwikkeling. Tussendoor staan uitspraken van pubers zelf, als antwoord op vragen als 'Wat is volgens jou een goede school?' en 'Wat doet een goede docent?'. Het boekje is geschreven voor docenten, ouders en pubers om beter te leren en meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het puberbrein.

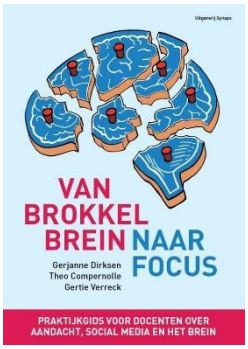
Werkvormen voor het puberbrein : Energize IV : meer dan 60 werkvormen voor het voortgezet onderwijs / Löning; Schie, van. - Meppel: Edu'actief, 2012. - 122 p.. - ISBN: 978-90-372-0735-4.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.2 ener

Met de werkvormen in dit boek krijgen leraren in het secundair onderwijs de kans om hun leerlingen uit te dagen, hun aandacht te grijpen en vast te houden. De activiteiten verrassen, zetten op het verkeerde been, brengen de leerlingen letterlijk in beweging, zetten aan tot nadenken, werken met emotie, bieden succeservaringen en zorgen voor kicks en beloningen. Dit zijn allemaal acties die passen bij het turbulente puberbrein. De werkvormen zijn geordend in negen doelcategorieën: van kennismaken en samenwerken tot herhalen, oefenen en reflecteren. In een aantal werkvormen legt de auteur de verbinding met verschillende vakgebieden.

Breingeheimen : leuker leren, slimmer werken, beter omgaan : studievaardigheden, beroeps- en omgangscompetenties voor het MBO / Schulte. - Nijeveen: Princep educatief, 2011. - 184 p.
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.5 brei

In Breingeheimen maken leerlingen kennis met efficiënte en leuke manieren om te leren. Dit werkboek is bedoeld voor leerlingen van de derde graad van het secundaire (beroeps)onderwijs. Naast studievaardigheden biedt Breingeheimen voor het MBO ook ondersteuning voor omgangsvaardigheden zoals leren incasseren, samenwerken en conflicten oplossen. Het werkboek bevat opdrachten en 'breingeheimen', korte stukjes tekst met relevante, meestal wetenschappelijke informatie over de hersenen. De informatie geeft inzicht in hoe de hersenen werken en hoe ze het meest effectief kunnen leren, onderbouwt een aantal leerstrategieën die al in het onderwijs worden toegepast (bv. mindmappen) en verklaart waarom leerlingen moeite kunnen hebben met langetermijnplanning omdat hun hersenen nog in ontwikkeling zijn.

Van brokkelbrein naar focus : praktijkgids voor docenten over aandacht, social media en het brein / Dirksen, Gerjanne ; Compernolle, Theo ; Verreck, Gertie . - Plaats van uitgave niet gekend : Synaps, 2021 . - 224 p. - ISBN-13 978-90-822862-1-2

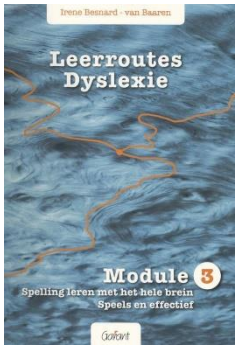
Vindplaats Antwerpen: OND 18 vanb

Appjes, berichtjes, online gaming, filmpjes delen – social media zijn fantastisch, zeker voor een adolescent. Maar diezelfde social media verstoren vaak de noodzakelijke aandacht én echte pauzes tijdens onderwijs en huiswerk. Gevolg: een brokkelbrein en negatieve invloed op leren. De auteurs laten zien hoe drie breinnetwerken uit balans raken door frequent socialmedia-gebruik. Maar bovenal geven zij tips om die balans te herstellen zodat aandacht makkelijker vast te houden is. Dit doen zij aan de hand van de nieuwste wetenschappelijke bevindingen en meer dan vijftig praktijkvoorbeelden. Inclusief een voorbeeldles voor leerlingen over social media en brein, vormgegeven met de zes didactische breinprincipes.

Beelddenker in het voortgezet onderwijs / Verdoes. - Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2019. - 110 p.. - ISBN: 978-90-8850-700-7. -
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.5.6 beel

Dit boek is geschreven voor beelddenkers van 12 tot 16 jaar om inzicht te geven in hun beelddenkende brein. Het gaat in op sterke en zwakke kanten van een beelddenker, informatie- en prikkelverwerking bij het leren en hoe je weet of je een beelddenker bent. Het bevat veel voorbeelden en visuele hulpmiddelen, maar is af en toe ook nog wel best talig. Ook thema's zoals executieve vaardigheden, hoogsensitiviteit en prikkelverwerking komen ter sprake. Tot slot zijn er ook nog vele praktische oplossingen voor plannen en tijd maken voor je huiswerk, ontspanningsoefeningen, en studietips voor beelddenkers vanuit verschillende bronnen en invalshoeken. Achteraan worden ook nog kort enkele tips voor leerkrachten en ouders gebundeld. De inhoud van dit boek biedt beelddenkende pubers, hun leerkrachten en ouders een handvat, inzicht en een strategie voor het overwinnen van leerproblemen en het ontdekken en ontwikkelen van hun talenten. Ook schoolpsychologen, mentoren, coaches en therapeuten vinden aanknopingspunten voor het begeleiden van jongeren die hun weg niet vanzelf vinden in het onderwijs.

Leerroutes dyslexie. Module 3. Spelling leren met het hele brein / Besnard-van Baaren. - Antwerpen: Garant, 2014. - 210 p.. - ISBN: 978-90-441-3205-2.
Vindplaats Antwerpen: TAAL 2.6.3 leer

Het aanleren van de spelling gebeurt vaak met veel talige instructie. Voor mensen met dyslexie is dit een moeilijke weg om informatie te verwerken. In deze Module, een spellingsmethode, worden muziek, beweging en visualisatie ingezet bij het leren. De basisregels voor de spelling, ook de werkwoordspelling, worden beeldend en via algoritmes in logische stappen aangeleerd. Het beeldend vermogen van de rechterhersenhelft wordt hiermee verbonden met de logica en de verbale vermogens van de linkerhersenhelft. Zo kunnen ook kinderen en (jong)volwassenen met dyslexie zich de spellingregels eigen maken en zo wordt spelling (hopelijk) leuk. Deze aanpak is al werkend met ernstig dyslectische kinderen ontstaan. Steeds weer bleek dat het op deze manier werken met de spelling ook een flinke ondersteuning is voor

het lezen. Zo wil de methode ook een grote toegevoegde waarde bieden in de strijd tegen laaggeletterdheid. Deze module kan naast alle andere spellingmethodes gebruikt worden en is geschikt voor alle niveaus van basisonderwijs tot hoger onderwijs, zeker ook voor studenten aan lerarenopleidingen. Ook aan ouders die hun dyslectische kind willen ondersteunen, wil de module heldere handvatten aanreiken.

DocAtlas Antwerpen
Sint-Andriesstraat 2
2000 Antwerpen

DocAtlas Turnhout
Warandestraat 42
2300 Turnhout

docatlas@thomasmore.be